

Prof. dr. Maida Koso-Drljević

Filozofski fakultet
Odsjek za psihologiju
Franje Račkog 1.
71 000 Sarajevo
tel. 033 253 125
mob. 061 210 455
mail: maida.koso@ff.unsa.ba

Recenzija monografije

**Naslov monografije: Netolerancija na neizvesnost i dvosmislenost
-konstrukti i merenje-**

Autorica: dr. Ivana Pedović

Monografija *Netolerancija na neizvesnost i dvosmislenost – konstrukti i merenje* – autorice dr. Ivane Pedović predstavlja sveobuhvatan i znalački napisan tekst, dobro strukturiran, tematski dosljedan i obuhvata sljedeća poglavlja: *Uvod, Teorijski okviri i pojmovno razgraničenje, Merenje, Primena u kognitivnoj psihologiji, Primena u kliničkoj psihologiji, Uloga kulture, Primena u psihologiji obrazovanja, Primena u socijalnoj psihologiji, Primena u psihologiji sporta, Primena u kontekstu ljubavnih (partnerskih) veza, Primena u organizacijskoj psihologiji i Predlozi za buduća istraživanja i unapređenje merenja.*

Monografija koju je autorica napisala odražava dubinsko poznavanje materije i jasno je da se radi o znanstvenici koja se dugi period bavi temom netolerancije na neizvesnost i dvosmislenost. U prvim poglavljima autorica daje koncizne definicije pojmova netolerancije na neizvesnost i dvosmislenost, opisuje sličnosti, ali i jasne konceptualne razlike između ova dva pojma često neprepoznate i/ili zanemarene u kontekstu istraživanja na što autorica upozorava kroz cijeli tekst monografije. Tekst obuhvata historijski pregled razvoja dva koncepta, a detaljno su opisana savremena gledišta i modeli u okviru različitih oblasti psihologije. Za potencijalne čitateljice i čitatelje posebno je koristan izvrstan pregled definicija i sistematska usporedba netolerancije na neizvesnost i netolerancije na dvosmislenost s njima srodnim konstruktima kao što su potreba za kognitivnim zatvaranjem, rigidnost i dogmatizam, orijentacija ka neizvesnosti, strah od nepoznatog, potreba za epistemičkom kontrolom, averzija prema nejasnoći. Posebna važnost poglavlja o mjerenju netolerancije na neizvesnost i netolerancije na dvosmislenost ogleda se u detaljno opisanim eksperimentalnim paradigmatama, metodološkim pristupima, opisu instrumenata i skala za mjerenje ovih konstrukata (uključujući i opis skale kojom se mjeri netolerancija na dvosmislenost koju je autorica razvila i koju nudi za slobodno korištenje) što će koristiti kako studenticama i studentima tako i svima onima koji se istraživački bave ili se namjeravaju baviti ovim konstruktima. Slijede poglavlja o primjeni u različitim oblastima psihologije: u kognitivnoj psihologiji, kliničkoj psihologiji, psihologiji obrazovanja, socijalnoj psihologiji, psihologiji sporta, organizacijskoj psihologiji, a i u kontekstu ljubavnih (partnerskih) veza. O vrijednosti teksta koji je autorica napisala govori i veliki broj referenci i nalaza istraživanja iz mnogih oblasti psihologije, a meni su posebno interesantni bili opisi empirijskih nalaza o uticaju netolerancije na neizvesnost i dvosmislenost na kognitivno funkcioniranje i procese: pažnju i percepciju, kognitivnu obradu, donošenje odluka, i učenje gdje se autorica referira i na istraživanja bioloških osnova koncepata u kojima su korištene neurofiziološke mjere, slikovni prikazi mozga i funkcijski slikovni prikazi mozga. Tekst će biti

koristan i interesantan praktičarima i znanstvenima iz kliničke psihologije i psihopatologije. Autorica naglašava širi dijagnostički i terapijski potencijal dubljeg poznavanja koncepata netolerancija na neizvjesnost i dvosmislenost kod anksioznog poremećaja i opsesivno-kompulzivnog poremećaja, socijalno-anksioznog poremećaja, paničnog poremećaja, posttraumatskog stresnog poremećaja i depresije. Sasvim opravdano je izdvojeno poglavlje o ulozi kulture gdje se koncepti netolerancije na neizvjesnost i netolerancije na dvosmislenost razmatraju kao odrednice razlika u kulturama, a u poglavlju o primjeni u psihologiji obrazovanja naglašava se povezanost netolerancije na neizvjesnost i dvosmislenost sa širim akademskim funkcionisanjem, samoeфикасношću, izgaranjem učenika i nastavnika, usvajanjem jezika. Primjena u socijalnoj psihologiji naglašava važnost razumijevanja netolerancije na neizvjesnost i dvosmislenost u objašnjenju autoritarnih obrazaca mišljenja i međugrupnih odnosa, ideološke rigidnosti i političke polarizacija te na kraju i uloge teorija zavjera u smanjenju neizvjesnosti i dvosmislenosti. Tekst nudi i opise praktičnih intervencija u navedenim oblastima koje su empirijski zasnovane.

Zaključno, monografija predstavlja iznimno sistematičan i sveobuhvatan prikaz koncepata netolerancije na neizvjesnost i netolerancije na dvosmislenost, pri čemu autorica jasno i konzistentno izlaže njihove teorijske osnove, razvoj konstrukata te njihovu ulogu u različitim psihološkim disciplinama. U rukopisu su detaljno prikazani dominantni teorijski okviri, raznovrsni metodološki pristupi koji se primjenjuju u savremenim istraživanjima, kao i relevantni psihometrijski instrumenti razvijeni za mjerenje ovih konstrukata. Posebna vrijednost monografije ogleda se u tome što autorica, oslanjajući se na empirijski potvrđene nalaze, argumentirano objašnjava značaj poznavanja netolerancije na neizvjesnost i dvosmislenost unutar različitih psiholoških disciplina. Uz pregled dosadašnjih spoznaja, autorica iznosi i jasno artikulirane prijedloge za buduća istraživanja, s naglaskom na potrebu daljnjeg unapređivanja teorijskog definiranja i standardiziranog mjerenja ovih konstrukata. Tekst odlikuju visoka koherentnost, znanstvena preciznost i stilska jasnoća, što svjedoči o autoricinom dugogodišnjem istraživačkom iskustvu i dubinskom poznavanju teme. Autorica je nedvojbeno ostvarila cilj istaknut u uvodu monografije – da na „sistematičan, ali pristupačan način“ prikaže kako se konstrukti netolerancije na neizvjesnost i netolerancije na dvosmislenost mogu istraživati u različitim kontekstima. Iako je tekst znanstveno utemeljen i metodološki rigorozan, ostaje razumljiv i pristupačan ne samo istraživačicama i istraživačima, već i studenticama i studentima psihologije na svim godinama i ciklusima studija, kao i široj stručnoj publici. Monografija nosi prepoznatljiv autoričin istraživački pečat i sasvim je jasno da je riječ o djelu autorice koja posjeduje vrhunsko poznavanje problematike te koja je u stanju kompleksne koncepte artikulirati na jasan, argumentiran i teorijski utemeljen način.

Izvjesno je da će ova monografija biti korisna, čitana i citirana i *nedvosmisleno* je preporučujem za štampanje i objavu.

Prof. dr. Maida Koso-Drljević

Datum: 20.11.2025.